

the 1990s, the number of people with a mental health problem has increased in the UK (Mental Health Act 1983, 1990).

There is a growing awareness of the need to improve the lives of people with mental health problems. The Department of Health (1999) has set out a strategy for mental health care in the UK. The strategy is based on the following principles:

• To improve the lives of people with mental health problems.

• To reduce the stigma and discrimination against people with mental health problems.

• To improve the effectiveness of mental health services.

• To improve the support and care available to people with mental health problems.

• To improve the training and development of mental health professionals.

• To improve the research and development in mental health care.

• To improve the public's understanding of mental health problems.

• To improve the involvement of people with mental health problems in the development of services.

• To improve the quality of mental health services.

• To improve the safety of mental health services.

• To improve the cost-effectiveness of mental health services.

• To improve the accessibility of mental health services.

• To improve the responsiveness of mental health services.

• To improve the sustainability of mental health services.

• To improve the transparency of mental health services.

• To improve the accountability of mental health services.

• To improve the integrity of mental health services.

• To improve the honesty of mental health services.

• To improve the openness of mental health services.

• To improve the fairness of mental health services.

• To improve the justice of mental health services.

• To improve the equity of mental health services.

• To improve the inclusion of mental health services.

• To improve the participation of mental health services.

HAFİF ADIMLAR

Dünyada, silinmez izler bırakan
40 KADIN

Derleyen:
Seçil Sungur

İllüstrasyonlar:
Başak Tinli

**ardis
kitap**

HAFİF ADIMLAR

Dünyada, silinmez izler bırakan

40 KADIN

ardis
kitap

Hamursuz Sokak, No: 23/16, İcadiye

Üsküdar – İstanbul

Tel: (0216) 334 64 15

www.ardiskitap.com

E-mail: info@ardiskitap.com

ISBN: 978-605-68495-0-3

Yayıncı Sertifika No: 41189

Yayın Yönetmeni: Ahmet Yılmaz

Derleyen: Seçil Sungur

Editör: Tuğçe Yılmaz

Düzeltili: Salih Karabulut, Mustafa Yaşar

Kapak Resmi ve İllüstrasyonlar: Başak Tinli

Kapak Uygulama ve Sayfa Tasarımı: Zeynep Bilmez

Birinci Baskı: Haziran, 2018

Baskı ve Cilt: Matsis Matbaa

Tevfikbey Mh. Dr. Ali Demir Cd. No: 51 34290 Sefaköy - İstanbul

Tel: 0212 624 21 11, Fax:0212 624 21 17

Sertifika no:

İçindekiler

Cahide Sonku	11
Frida Kahlo	15
Malala Yusufzay	20
Amy Winehouse	23
Irena Sendler	27
Ümmü Gülsüm	31
Toni Morrison	35
Marie Curie	38
Audrey Hepburn	41
Rachel Corrie	45
Hannah Arendt	49
Wachowski Kız Kardeşler	53
Camille Claudel	57
Angela Davis	61
Sylvia Pankhurst	65
Afife Jale	69
Marsha P. Johnson	73
Benazir Butto	77
Mirabal Kardeşler	81
Ursula K. Le Guin	85

Anne Frank	89
Phoolan Devi	93
Arundhati Roy	97
Nadia Comănechi	101
Manal Al-Sharif	105
Rosa Luxemburg	109
Virginia Woolf	113
Rosa Parks	117
Judith Butler	121
Diane Fossey	125
Halide Edib Adivar	129
Yusra Mardini	134
Şirin Ebadi	137
Pussy Riot	141
Édith Piaf	145
Lili Elbe	149
Cathy Freeman	153
Sappho	157
Adile Naşit	160
Valentina Tereshkova	164

Önsöz

Tarih yazımında kadınların başarılarının üzerine her zaman bir perde çekildi. Kimi zaman görmezden gelinen, kimi zaman ise başarılarının önüne geçilmeye çalışılan kadınlar aslında her çağda varlardı ve her çağda imza attıkları büyük başarıları da vardı. Okula başladığımız anlardan itibaren hep güçlü erkek figürlerini tanısak da tarihin akışı böyle değildi. Kadın şair de vardı, düşünür de, haydut da, başbakan da... İşte tam da bu tarih akışına müdahale etmek ve yok sayılan kadınların hikâyelerini anlatmak için bu kitabı hazırlamaya karar verdik.

Biyografileri yazarken en çok özen gösterdiğimiz konulardan biri, yazacağımız kadınları “başarılı”, “güçlü” gibi kalıplara sığdırmamaktı. Çünkü güçlü ya da başarılı olmak bir erdem değildi. İçinde buldukları koşullardan nasıl kurtuldukları ya da kendi hayatlarında nasıl birer yıldız gibi parladıkları bizim temel derdimizdi. İlerleyen sayfalarda sizlerin de tanıklık edeceği gibi, “güçsüz” kadınları da aldık biz bu kitaba. Kocasını, babasını ya da yakınındaki bir başka erkek tarafından yaşam uğraşına sekte vurulmaya çalışılan, hikâyenin sonunda ise tüm başarısızlığın faturasının ona kesildiği kadınların hikâyelerini yazdık. İkili cinsiyet sisteminde eriyip gitmek zorunda değildi tüm kadınlar. İkili cin-

siyet sistemini derinden sarsan kadınları da yazdık. Yazdığımız kadınları kötü örnek olmalarından korkmadan yazdık. Zaten ortada korkulacak bir şey de yoktu.

Yazarken başta Wikipedia olmak üzere; T24, 5Harfliler, Pazartesi Dergi, Çeviri Konuşmalar, Bianet ve Amargi gibi pek çok kaynaktan yararlandık. Kitabı edinen, okuyan herkesin bizim kitabı hazırlarken yaşadığımız hisleri yaşamasını dileriz.

Biz çok sevdiik. Umarız siz de seversiniz.

*Başarmak istediklerinin hayal olarak kalmayacağına inanan,
karşılaştığı zorluklara rağmen düştüğü yerden kalkıp yola devam
eden,
yolu başkaları tarafından kesilen,
hayatları ellerinden alınan tüm kadınlara...*

Cahide Sonku

1916 - 1981

Cahide Sonku

1950'li yıllar, onun için hızı kesilmeyecek bir yükselişin işaretiydi. O dönem sinema sektöründe kadın bir sinemacı olmanın zorluklarını sonuna dek yaşayan Cahide, erkeklerin dünyasında var olabilmek için elinden gelenin en iyisini yapmak zorundaydı. Yaptı da. Geriye dönüp baktığımızda Türkiye sinema tarihine İlk Kadın Star Oyuncu, İlk Kadın Yönetmen ve kendi kurduğu film şirketiyle bir yapımcı olarak adını yazdıran o kadın Cahide Sonku'dan başkası değildi.

1916 yılında Yemen'de dünyaya geldi. Babası asker olduğu için ailesiyle sürekli şehir değiştirmek zorunda kalan Cahide, bir süre sonra İstanbul'a yerleşti; ancak ailenin İstanbul'a gelişinden sonra babası evden ayrıldı. Böylece Cahide ve annesi için yoksullukla dolu mücadele yılları başladı.

Cahide güzel, görenin bir daha dönüp baktığı genç bir kadındı. Altın sarısı saçlarıyla onlarca insanın arasından dahi seçilebiliyordu. Tüm bunların yanı sıra, yetenekliydi ve Cahide'nin en büyük hayali filmlerde oynamaktı. Oyunculuk alanında kendini geliştirmek için 16 yaşında Halkevleri Tiyatrosu'nda eğitim almaya başladı.

Sonrasında Türkiye'nin ilk konservatuvarlarından Darübedayi'de, şimdiki adıyla İstanbul Şehir Tiyatroları'nda eğitim hayatına devam etti. Başarılı kariyerine giden yolda karşısına çıkan ilk büyük şansı Muhsin Ertuğrul'la karşılaşması ve onun dikkatini çekmeyi başarmasıydı. Muhsin Ertuğrul'un desteği ve teşvikiyle birçok oyunda oynadıktan sonra nihayet filmlerde de oynamaya başladı.

Muhsin Ertuğrul'un rejisörlüğünü yaptığı, 1933 yapımı *Söz Bir Allah Bir* filmiyle, sinemadaki ilk oyunculuk deneyimini yaşadı. 1935'te gösterime giren ve sinema tarihinde "ilk köy filmi" olarak bilinen *Bataklı Damın Kızı Aysel* filminde oynadı ve bu film ona Türkiye sinemasının İlk Kadın Star Oyuncusu unvanını getirdi. 1937'de ilk evliliğini, dönemin meşhur oyuncularından Talat Ertemel ile yaptı ve bir müddet sonra ondan boşandı. İkinci büyük şansı ise 1949'da oyuncusu olduğu *Fedakâr Ana* filminde, yönetmenin rahatsızlanması nedeniyle sete gelememesiydi. Yönetmen koltuğuna oturan Cahide filmi tamamladı. Böylece, Türkiye'nin ilk kadın yönetmeni unvanını almış oldu. 1950'li yıllar, Cahide için hızı kesilmeyecek bir yükselişin işaretiydi. Türkiye sinema tarihinde artık hem oyuncu hem yönetmen hem de kendi kurduğu Sonku Film Şirketi'yle bir yapımcı olarak yer alacaktı. O dönem Türkiye sinemasında kadın bir sinemacı olmanın zorluklarını sonuna dek yaşayan Cahide, erkeklerin dünyasında varolabilmek için elinden gelenin en iyisini yapmak zorundaydı. Filmlerde genelde erkekleri kendine âşık ettikten sonra onları terk eden kadın

rolünü oynadı. Toplum için alışıl gelmiş bir kadın figürü değildi; ama kendini bu haliyle kabul ettirmeyi başardı.

1963 yılında bir yangın yüzünden iflas edecek olan Sonku Film Şirketi, Cahide'nin hayatının geri kalan yıllarını yoksulluk içinde geçirmesine sebep olacaktı. Bu yangından sonra Cahide için zor günler başladı, tüm filmlerini yangında yitiren Cahide'nin alkol ile dostluğunun ilerlemesi de aynı zamanlara denk geldi. İş hayatındaki başarısı gün geçtikçe azaldı ve yavaş yavaş hayatın zorluklarıyla yüzleşmeye başladı. İş teklifi alamadığı bir döneme giren Cahide Sonku, kısa bir süre daha İstanbul Şehir Tiyatroları'nda çalıştı ve sonra buradan da ayrıldı. Toplamda 32 filme oyuncu, 3 filme yönetmen, 10 filme de yapımcı olarak imza atan Cahide Sonku'nun hayatı 18 Mart 1981'de son buldu. 1999 yılından itibaren Sinema Yazarları Derneği (SİYAD) tarafından, her yıl "Cahide Sonku En İyi Kadın Oyuncu Performansı" ödülü verilmektedir.

Frida Kahlo

1910 - 1954

Frida Kahlo

Yatakta geçirmek zorunda olduğu aylarda tavana asılan bir ayna yardımıyla otoportrelerini çizmeye başladı. Bu sancılı dönemde kendini resim yapmaya adanmış Frida, elli beş tanesi otoportre olmak üzere toplamda yüz kırk üç eser yarattı. Yaşamı boyunca resimleri, giyim tarzı, Diego'yla yaşadığı büyük aşkı ve dünyayı yorumlayışıyla bir kültür ikonu olarak herkes tarafından ilgi gören Frida Kahlo, yaşamından sonra da her yerde karşımıza çıkan bir fenomene dönüşecekti.

Dört kız çocuğu olan bir ailenin üçüncü kızı olarak 6 Temmuz 1907'de doğmuş olmasına rağmen, doğum tarihini Meksika Devrimi'nin gerçekleştiği 7 Temmuz 1910 olarak ilân etti. Yaşamının onun için önemli olan bu tarih ile başlamasını istedi. Altı yaşındayken çocuk felci geçiren Frida'nın, bir bacağı felçten ötürü tahribata uğradı. Arkadaşları Frida'yı, Tahta Bacak Frida olarak çağırmaya başladı. Bedeni zorlansa da yeteneği onu asla yarı yolda bırakmadı. Meksika'nın en iyi okullarından biri olan Ulusal Hazırlık Okulu'nda sanat, felsefe ve müzik eğitimi aldı. Okul yılları karakterinin şekillenmesinde, dönemin kültürel ve politik çevreleriyle kaynaşmasında önemli bir rol oynadı.

On sekiz yaşında geçirdiği trafik kazası bütün hayatını değiştirecekti. Okuldan eve dönerken içinde Frida'nın da olduğu otobüs bir tramvayla çarpıştı. Kaza sonucu birçok kişi yaşamını yitirdi. Frida görece şanslıydı. Tramvayın demir çubuklarından biri sol kalçasından girip leğen kemiğinden çıkmıştı. Kazadan sonra hayatı asla eskisi gibi olmadı. Dinmeyen ağrıları yetmiyormuş gibi düzenli olarak doktor muayenesine de gitmek zorundaydı. Frida böylece hayatının yarısını hastanelerde geçireceği bir döneme girdi. Onlarca ameliyat oldu. Bu süreçte ağrısını biraz olsun dindiren korseler kullanmaya başladı; ama acıları onu yaşamının sonuna dek yalnız bırakmadı.

21 Ağustos 1929'da komünist ressam Diego ile evlendi. Bedensel olarak hayli "büyük bir adam" olan Diego'yla evlilikleri için *Fil ile Güvercinin Evliliği* denildi. Frida için zor bir evlilikti bu. Ne istediğini bilmeyen bir çocuk gibi davranan Diego'nun başka kadınlarla da birlikte olması, Frida için hayli yorucuydu. Kocasının başka kadınlarla olan ilişkilerini anlamaya çalıştı, bunları bazen "iyi niyetli" flörtler olarak gördü. Ancak Frida'nın, evlerine ziyarete gelen sürgündeki lider Lev Troçki ile ilişkisi, Diego tarafından aynı şekilde karşılanmadı. Kavga ettiler, eşyalar havada uçtu. Frida, bu evliliği anarken şöyle diyecekti: "Hayatta başıma iki korkunç kaza geldi: Biri Diego'ydu, diğerinde ise bir tren neredeyse beni öldürüyordu. Diego kesinlikle daha yıkıcıydı."

Frida, hastalığını unutabilmek ve tüm bunlarla başa çıka-